ЗАНЯСЕННЕ ЗМЕН І ДАДАТКАЎ У НАРМАТЫЎНЫЯ ПРАВАВЫЯ АКТЫ: ТЭХНІКА-ЮРЫДЫЧНЫ АСПЕКТ

М. Д. Шапялевіч
Беларускі дзяржаўны універсітэт

Стабільнасць сістэмы нацыянальнага заканадаўства ў наш часператварылася ў даволі адноснае паняцце. З аднаго боку, артыкулам 38 Закона «Аб нарматыўных прававых актах Рэспублікі Беларусь» нарматыўна замацавана забарона на занясенне змен і дадаткаў у нарматыўны акт раней, чым ён адпрацуе адзін год. Дадзеная норма не абсалютная, бо змяненне акта дапускаецца ў выключных выпадках на падставе акта вышэйшай юрыдычнай сілы. З другога боку, шэраг фактараў не дазваляе поўнасцю прытрымлівацца ўсталяванага правіла (няздольнасць нарматворчых органаў адэкватна і эфектыўна рэгуляваць грамадскія адносіны з прычыны іх недастатковай даследаванасці; празмерна высокая актыўнасць нарматворчасці дзяржаўных органаў і, як вынік, нізкая якасць нарматыўных актаў, якія імі выдаюцца).

Працэдура занясення змен і дадаткаў у нарматыўныя акты павінна засноўвацца на прынцыпе іерархічнасці прававой сістэмы, гэта значыць знаходзіцца ў цвёрдай залежнасці ад віду актаў і іх юрыдычнай сілы. Змены або дадаткі ў нейкі акт могуць быць занесеныя толькі такім жа актам таго ж дзяржаўнага органа (службовай асобы). Для адмены акта або прызнання яго страціўшым сілу можа таксама выкарыстоўвацца акт большай юрыдычнай сілы. Адпаведна дапушчальна занясенне змен і дадаткаў актам большай юрыдычнай сілы, аднак на практыцы такая сітуацыя не сустракаецца.

Існуе праблема занясення змен і дадаткаў у рамках аднаго органа, які ўпаўнаважаны выдаваць розныя віды нарматыўных актаў. Гэта датычыцца, у першую чаргу, Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Ён паўнамоцны выдаваць два віды нарматыўных актаў: дэкрэты і ўказы. Нягледзячы на тое, што па сваёй прававой прыродзе яны адрозніваюцца, даволі працяглы час практыкавалася занясенне змен і дадаткаў адно ў адно, а потым гэта было нарматыўна дазволена ў Правілах падрыхтоўкі праектаў нарматыўных прававых актаў.

У апошні час шырокае распаўсюджванне атрымала практыка выкладу нарматыўных актаў, асабліва законаў, у новай рэдакцыі. Улічваючы, што тэхніка выкладу актаў у новай рэдакцыі мае шэраг негатыўных наступстваў (старой даце прыняцця адпавядае новы назоў, структура, утрыманне, узнікаюць праблемы ўжывання тэрміналогіі і г. д.), пытанне неабходнасці і мэтазгоднасці распрацоўкі закона менавіта ў новай рэдакцыі стала значна вастрэй. Таму пры занясенні шматлікіх змен і дадаткаў неабходна

вырашыць: абмежавацца занясеннем частковых змен і дадаткаў або неабходна рыхтаваць акт у новай рэдакцыі, альбо новы акт.

Выклікае навуковую цікавасць дакументальнае афармленне прызнання актаў страціўшымі сілу. На практыцы гэта адбываецца двума спосабамі: праз выданне спецыяльнага акта, які ўтрымлівае пералік актаў і асобных палажэнняў актаў, якія страчваюць сілу, або праз уключэнне ў тэкст акта асобнага атрыкула, пункта ці сціса, у якім прыводзяцца такія акты. На наш погляд, аптымальным з'яўляецца першы варыянт, таму што ў гэтым выпадку па розных актах «разводзяцца» нормы рознага характару. Норма, якая адмяняе акт, носіць у параўнанні з нормамі пастаяннага ўжывання аднаразовы характар. Каб вырашыць гэту праблему, трэба адразу рыхтаваць і выдаваць два акты: адзін, якім страчвае сілу папярэдні, і новы акт.

Такім чынам, зараз актуальнасць тэхніка-юрыдычнага аспекту занясення змен і дадаткаў у нарматыўныя акты павялічваецца, што патрабуе больш пільнага падыходу да гэтага пытання, удасканалення праблемных момантаў і замацавання адпаведных норм у заканадаўстве.